Tremtinys

Nr. 17 (1135)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2015 m. gegužės 8 d. *

Patriotinės dainos skambėjo Plungėje

Artėjant Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai sukirba buvusių tremtinių, Laisvės kovų dalyvių ir partizanų širdys. Jie neabejingi Lietuvos ateičiai. Kol dar yra gyvi, jie nori matyti gražesnę Tėvynę, perteikti jaunajai kartai savo išgyvenimus, dainas, dainuotas bunkeriuose, tremtyje. Todėl mums, LPKTB Plungės filialui ir choro vadovei, kilo idėja pabandyti pirmą kartą Plungėje rajono mokykloms suorganizuoti patriotinės dainos konkursą. Saulėtą balandžio 26-osios popietę visi rinkomės į Plungės kultūros centrą, kur vyko šventinis rajono mokyklų konkursas.

„Iš piliakalnių tylos, iš drebulių maldos, iš vienišo paukščio giesmės ateina tavo vardas. Dar netapęs žodžiu, dar nesuteptas. Lietuva... Rugių ir rūtų žeme! Vėlei mokyk mus, atkurtusius ir praregėjusius, sudėti tavo vardą. Drauge ištarti. Drauge būti jame kaip kančioj ir sąžinėj, kaip suprastoj tiesoj. Jų prisikėlimo stebukle“, – šiais žodžiais renginį pradėjo Plungės buvusių tremtinių choro „Tėvynės ilgesys“ narė ir renginio vedėja Stasė Danutė Uktverienė.

Šventinį renginį pradėjo Plungės „Saulės“ gimnazijos mišrus choras, vadovaujamas mokytojos Elenos Klimienės, atlikęs „Kur giria žaliuoja“ ir lietuvių liaudies dainą „Pempel pempel“. Juos keitė Plungės vyskupo Motiejaus Valančiaus pradinės mokyklos mokinukai. Patys mažiausieji dalyviai į sceną atėjo skanduodami ir sudainavo dainą „Mes Lietuvos kareivėliai“, juos ruošė mokytojos Dainora Gedvilienė ir Virgina Beniušienė. O vyresnieji pradinukai padainavo liaudies dainą „Vienlangėj grytelėj“. Juos paruošė mokytoja Vida Taurinskienė. Mažųjų daina apie motiną, kuri nebesulaukia savo sūnų, ne vienam klausančiajam išspaudė ašarą. Daug aplodismentų sulaukė solistai: Plungės specialiosios mokyklos septintokė Vilmantė Šikšniutė, atlikusi dainas „Gimtoji kalba“ ir „Lietuvos vaikai“, ją paruošė mokytoja Jurgita Arlauskienė; gimnazistas Marius Mickus, atlikęs savo kūrybos dainą „Plungė mano miestas“. Sujaudino Ievos Narkutės daina „Raudoni vakarai“, kurią atliko Plungės akademiko A. Jucio pagrindinės mokyklos aštuntokė Aneta Pjankovaitė, jos mokytoja Dalia Mickienė. Solistus keitė Plungės rajono Alsėdžių gimnazijos merginų trio, kurios dainavo lietuvių liaudies dainą „Ant aukštų kalnelių“, tos pačios mokyklos vyrų ansamblis, atlikęs Roko Radzevičiaus dainą „Paskutinė kulka“. Šių abiejų kolektyvų vadovas Martynas Miliauskas. Nors pagrindiniai koncerto dalyviai buvo mokiniai, nenorėjo likti nuošaly ir buvę tremtiniai. Plungės kultūros centro buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišrus choras „Tėvynės ilgesys“, vadovaujamas Agnietės Lizdenytės, atliko dvi partizanų dainas. O finalinę dainą dainavo visi renginio dalyviai. Scenoje sustojo net keturios kartos, daugiau nei šimtas dainininkų. Jie sugiedojo Vinco Kudirkos „Tautišką giesmę“.

Po finalinės giesmės pirmoji tarė žodį choro vadovė Agnietė Lizdenytė. Ji padėkojo mokytojams ir mokiniams. Jos žodžiais tariant, visi kolektyvai pasirodė puikiai ir būtų sunku kažką išskirti.

LPKTB Plungės skyriaus pirmininkė savo padėką pradėjo dr. M. Lukšienės žodžiais: „Savam kraštui, savai žemei reikia meilės, mylėti galima tik gerai pažįstant praeitį. Nepažįstant praeities, negalima sukurti tvirtos ir gražios ateities“. Pasidžiaugė mokiniais, kurie auga tikri patriotai ir ateityje kurs gražią savo krašto istoriją. Dėkojo mokytojams, kurie ruošė vaikus, įsijungė į bendrą kūrybinį darbą, kurie supažindina jaunimą su savo krašto istorija, puoselėja tautines tradicijas. Tarė nuoširdų ačiū katalikiškosios mokyklos direktorei Vidai Turskytei, kuri pritarė šios šventės idėjai. Dėkojo Agnietei Lizdenytei, kuri labai daug laiko skyrė padedant organizuoti renginį.

Visi kolektyvai buvo apdovanoti padėkomis, Europos Parlamento nario Gabrieliaus Landsbergio suvenyrais, LPKTB dovanomis, Šaulių sąjungos saldžiais prizais.

Šaulių kuopos vadas Pranas Genys po renginio pasidžiaugė, kad auga graži pamaina, kad dainorėliai nuo pat pradinės mokyklos jau yra tikri savo krašto patriotai. Tačiau visi pasigedome rajono valdžios atstovų.

Tai tik pradžia, belieka patikėti, kad tokie renginiai Plungėje taps tradiciniais.

Aniceta GRIKŠIENĖ

Gražiausi žodžiai Mamoms

Moterų ansamblis „Versmės“

Kaip ir kasmet, Kauno įgulos karininkų ramovėje buvę Laisvės kovų dalyviai, tremtiniai ir politiniai kaliniai, jų artimieji bei miesto visuomenė paminėjo Motinos dieną. Minėjimą – koncertą organizavo Lietuvos moterų lygos Kauno skyrius, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos (TS-LKD) Centro skyrius ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kauno filialas.

„Ne pirmą kartą renkamės paminėti tų Motinų, kurios liko Sibiro platybėse, ir paminėti tų, kurios liko čia, kolchozuose, dirbti. Jos nulenkė galvą prieš sovietinę tvarką, bet nenulenkė galvos prieš dvasią... Jos – tyliosios rezistenės. Tai jos dėjo meilę Lietuvai į mažų vaikų širdis, kai buvome ten, toli nuo tėvynės. Ačiū Joms ir visoms Mamoms,“ – nuoširdžius sveikinimo žodžius sakė šio renginio iniciatorė ir globėja LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė ir negrįžusiųjų iš tremties ir lagerių atminimą pakvietė pagerbti tylos minute.

Gražius žodžius apie savo mamą ir močiutę tarė TS-LKD Centro pirmininkė Gintarė Skaistė: „Esu dėkinga už viską, ką man davė ir išauklėjo Mama ir Močiutė. Kai šiandien esu dviejų vaikų mama, suprantu, kokia begalinė yra mamos meilė“.

(keliama į 6 psl.)

Lentvario choro „Viltis“ jubiliejus

Svaiginantis žaluma ir žiedais, taip ilgai lauktas pagaliau į mūsų kraštus atėjo pavasaris.

Su gera nuotaika balandžio 26-osios rytą mes, LPKTS Ukmergės filialo valdybos nariai, kartu su miela pirmininke Aldona Kalesnikiene, skubėjome į Lentvario buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Viltis“ 20 metų jubiliejų.

1995 metų pavasarį šio krašto tremtinius bei politinius kalinius, grįžusius į gimtinę, paskatino susiburti į chorą meilė dainai, dvasinis artumas. Kolektyvą subūrė pirmoji LPKTS Lentvario skyriaus pirmininkė Ona Danilevičienė. Bėgant metams kolektyvas augo. Šiuo metu choras vienija 28 narius, iš kurių tik 10 buvusių tremtinių. Chorui vadovavo profesionalūs meno vadovai. Nuo 2007 metų – muzikantas bei dainininkas Jevgenij Barkovskij.

Dvidešimt metų choras „Viltis“ dainuoja patriotines dainas, primindamas Lietuvos valstybės istorinius puslapius, ugdydamas meilę Tėvynei, gimtajam kraštui, pagarbą lietuviškam žodžiui.

Jubiliejaus šventė prasidėjo šv. Mišiomis Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčioje. Po pamaldų buvome pakviesti į parapijos namus, kur vyko šventinis Lentvario buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Viltis“ koncertas. Choro atliekamas dainas keitė liaudiškų šokių grupės „Lendvarė“ pasirodymas.

O jaunojo choro vadovo uždainuotą Ūdrio ariją iš operos „Pilėnai“ palydėjo susirinkusiųjų ovacijos.

Lentvario parapijos klebonas G. Petronis pakvietė visus pasivaišinti arbata ir naminiais skanėstais.

Tamara REINGARDTIENĖ

Ar pamatuotai išsigąsta Vytauto Didžiojo paminklo Laisvės alėjoje?

Atsakas į Agnės Smolienės, Vaidos Milkovos publikaciją „Vytauto paminklas – propagandos įrankis“ (Kauno diena“, 2015, Nr. 88)

Autorės pateikia publikaciją lyg ir diskusijos forma, bet pavadinimu ir užrašu po nuotrauka „Didybė: po Vytauto Didžiojo kojomis – keturių tautų kariai“ daro drastišką apibendrinimą, sureikšmindamos ir išskirdamos diskusijoje menininko Vytenio Jako kategorišką nuomonę, pasireiškiančią įvairiausiai, bet neigiamai paminklui ir jo vietai: „1990 metais per klaidą pastatėme ne tą paminklą (...) Kas yra laisvė Laisvės alėjoje? Jei mes žeminame kitus, negalime būti laisvi. (...) Aš vis prisimenu dainos žodžius, kad Kaunas – Lietuvos širdis, o pačioje miesto širdyje, Laisvės alėjoje, stovi karo simbolis.“ Tiesa, jis teigia nekvestionuojantis pačios Vytauto asmenybės, tik samprotauja, kad šio paminklo vieta – muziejuje. Kokiame – nenurodo. To betrūko, kad dar ir kvestionuotų Vytautą Didįjį.

Šiuo aš nesiveliu į diskusiją. Tokias diskusijas vedžiau paminklo atkūrimo eigoje 1988–1989 metais perpildytoje „Žinijos“ draugijos salėje. Esu vienas iš paminklo atkūrimo organizatorių.

Priminsiu atkūrimo eigą, kad nereikėtų kai kuriems ieškantiems teisybės lyg aklai užrištomis akimis tamsiame kambaryje ieškotų juodo katino, kurio ten nėra.

„Aukuras“

1988 metų gegužės vieną pavakarį Kauno politechnikos instituto (dabar KTU) Radioelektronikos fakulteto salėje gausiai susirinko neabejingieji tautos paveldui, jo išsaugojimui, taip pat – ekologijai. Atvyko šviesaus atminimo prelegentai: profesorius Česlovas Kudaba, tuo metu jau įkurto Lietuvos kultūros fondo pirmininkas, ir didžiulis šių reikalų entuziastas Saulius Gricius. Jie supažindino su Kultūros fondo tikslais, atkreipdami dėmesį, kad tai – ne politinė organizacija. Č. Kudaba daug dėmesio skyrė vietovardžių identifikavimui ir išsaugojimui. Nyko kaimai. Reikėjo stengtis, kad tie pavadinimai išliktų laukams ir miškams, kuriuose jie buvo.

Prisimenu vieno dalyvio klausimą: ar Kaunas ne nuo žodžio „kaunas“, darydamas aliuziją į tuo metu populiarios šansonjė žodžius: „Ten, kur vyrai kaunas, stovi miestas Kaunas“. Č. Kudaba atsakė, kad ne.

Svarstėme gaires, kurias laikėme svarbiomis. Buvo pabrėžta, kad Vytauto Didžiojo vardas yra Lietuvos paveldas, kad barbariškai sunaikintas jo paminklas Kaune, Panemunėje, kad neteisingai atimtas jo vardas iš Kauno universiteto. Atkreipiau dėmesį, kad Kristaus Prisikėlimo bažnyčia neteisėtai paversta gamykla, nes ji statyta kaip paminklas už visos tautos aukas, kurios buvo išreiškiamos plytų kainomis. Jas pirko ir mano tėvas. Mūsų įsismaginimą viena visuomeninių mokslų katedros dėstytoja bandė atvėsinti tardama: „Jūs paklauskite valdžios, ką jums leis daryti, o tada darykite“. Tada artėjo vietinės valdžios rinkimai, todėl nelikau skolingas: „Mes nerinksim tokios valdžios, kuri neleis daryti darbų, reikalingų Tėvynės labui“. Ir vėl išgirdau giesmę: „Pranešėjas sakė, kad čia nepolitinė organizacija, o jūs užsiimate politika, norite versti valdžią“. „Ne valdžią versti norime, o įtikinti ją, kad leistų daryti darbus, numatytus Kultūros fondo gairėse,“ – atsakiau.

Po karšto pokalbio nutarta įkurti „Aukuro“ klubą. Išrinkta valdyba: docentai – Gediminas Kostkevičius, pirmininkas, Leonas Kiauleikis, Paulius Živatkauskas, Antanas Karoblis (Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras) ir šių eilučių autorius.

Atkurta „Aukuro“ surinktomis lėšomis ir pajėgomis

Valdyba pradėjo darbą tuoj po susirinkimo. Sutarėme, kad Vytauto Didžiojo paminklas – prioritetinis darbas, kurį pasiskirstėme. G. Kostkevičius užtikrino, kad jis kuruos ir koordinuos visas darbo dalis. Reikėjo susitikti su menininkais, istorikais, miesto vadovybe, rasti lėšų. Vėliau sužinojome, kad paminklas ne kur nors paslėptas, o visiškai sunaikintas. Ir brėžinių neradome. Teko atkurti iš nuotraukų. Nutarėme, kad atkūrimo darbas mums pakeliamas. Kristaus Prisikėlimo bažnyčios ir Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimą nutarėme propaguoti ir laukti reakcijos. Vėliau įkurtas Sąjūdis ir šiuos klausimus sėkmingai perkėlėme į jo Kauno grupės gaires.

Dėl lėšų nutarėme kreiptis į visuomenę. Išleidome įvairaus nominalo atvirukų su paminklo atvaizdu. Kauniečiai ir net kitų vietovių gyventojai noriai aukojo įsigydami juos. Tad mes 1990 metais atkūrėme raudonojo okupanto sunaikintą paminklą ir pastatėme tokį, kokio norėjo tauta.

Paminklo vieta

Negalėjome paminklo pastatyti toje pačioje vietoje, nes ten dar šeimininkavo Raudonoji (tada pavadinta sovietų) armija, sunaikinusi paminklą. Buvo padarytas maketas, kilnojamas į įvairias vietas: Laisvės alėjos ir Vytauto prospekto sandūroje, kur kažkada stovėjo Stalino figūra, prie 2-osios vidurinės mokyklos (dabar Maironio gimnazija), kur stovėjo Lenino užsakymus vykdęs budelis F. Dzeržinskis, Žaliakalnyje, ant Parodos kalno, prie bibliotekos, ir atokiau nuo jos bei dabartinėje vietoje – Laisvės alėjoje. Žmonės rašė atsiliepimus. Juos spausdino „Kauno diena“. Dabartinės vietos oponentai reiškė nuomonę, kad ji žemina Vytauto Didžiojo atminimą: priešais buvo viešasis tualetas, už nugaros – Komunistų partijos miesto komitetas. Parenkant šią vietą prisimintas ir skulptoriaus Vlado Grybo noras. Šiuo metu – vietoj tualeto pastatyta linksmybių įstaiga, o komiteto – nė padujų nebeliko.

Netinka paminklas nė vienam muziejui, nebent Vlado Grybo memorialiniam, tad testovi ten, kur panoro tauta.

Interpretacija prisimenant Vytautą Didįjį

Keturių tautų kariai – ne po Vytauto Didžiojo kojomis, bet iškėlę jį kaip savo karvedį, politiką, diplomatą, valdovą. Jis ne užkariavo, o gynė Smolensko žemę, Maskoviją, Kijevą, Lenkiją, tarėsi dėl amžinos taikos su Vokietija, jam noriai tarnavo totoriai. Jis – meilės tarp kaimynų simbolis. Nekurkime nebūtų istorijų. Vytautas Didysis – taikos simbolis ne tik Lietuvai, bet ir pasauliui.

Povilas VARANAUSKAS,
Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

LPKTS Jonavos filialo konferencijoje

Balandžio 25-ąją įvyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) Jonavos filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Jos metu apžvelgti filialo praėjusių metų veiklos rezultatai, išrinkta nauja vadovybė, rikiuosianti būsimus darbus. Oficialiąją dalį papildė prasmingas koncertas.

Jonavos krašto muziejuje surengta konferencija tradiciškai prasidėjo Lietuvos himnu. Susirinkusieji pakviesti tylos minute pagerbti visus negrįžusius ir atgulusius amžinojo įšalo žemėje, grįžusius į Tėvynę, tačiau jau išėjusius į Amžinybę tremtinius, politinius kalinius, kovotojus už Lietuvos laisvę.

Prieš prasidedant oficialiajai daliai, buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras „Viltis“, vadovaujamas Violetos Michelkevičienės, dainavo tremtinių dainas „Lietuva“, „Kas Tėvynei nusilenks“, „Tremtinio rauda“ ir kt.

Prie dainų darniai prigludo panašios tematikos poezijos posmai, skaitomi filialo vadovės Veronikos Gabužienės. Jų leitmotyvu galėtų būti Liudos Puniškienės eilutė: „Mums visada likai šventa, Tėvyne!“

Konferencijos dalyvius pasveikino Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Jonavos skyriaus pirmininkas Justas Dieninis ir šio skyriaus narys Gintas Jasiulionis, kurio tėvai taip pat buvo tremtiniai ir dainavo „Vilties“ chore.

V. Gabužienė ataskaitiniame pranešime informavo apie 2014 metais filialo nuveiktus darbus. Apžvelgta ne tik kasdienė filialo veikla, bet ir platesnei visuomenei reikšmingi dalykai, problemos.

Praėjusių metų pabaigoje filiale buvo 429 nariai, tačiau didelė jų dalis laiku nesumoka nario mokesčio. Sąrašas nuolat tikslinamas. Pirmininkė apgailestavo, kad organizacijos narių gretos kasdien retėja, nes „kančios Sibiro platybėse nepraėjo be pėdsako kiekvienam jas patyrusiam“.

Iš paminėtų darbų – atnaujinta Komisijos laisvės kovoms įamžinti sudėtis. Tačiau prižiūrėti paminklus ir jų aplinką įpareigotos seniūnijos ne visos vykdo įpareigojimus.

Balandžio mėnesį Krašto muziejaus rūpesčiu rajone vyksta viktorinos moksleiviams „Ką žinai apie gimtąjį kraštą“. LPKTS Jonavos filialui atstovaujanti V. Gabužienė jų metu pateikia klausimus iš Laisvės kovų istorijos mūsų krašte. Geriausiai atsakiusiems dovanoja po istorijos žurnalo „Laisvės kovų archyvas“ numerį, kuriame rašoma apie rajone veikusius partizanus.

Jonavos parapijos namuose įvyko susitikimas su Kauno apskrities skautais. Jaunimą domino Laisvės kovos Jonavos rajone. Jie pareiškė norą pražygiuoti rajone veikusių partizanų takais.

V. Gabužienė konferencijoje apgailestavo, kad Švietimo ir mokslo ministerija iki šiol neįpareigojo mokyklų privalomai dėstyti Pasipriešinimo kovų istoriją. Kol kas tai palikta mokytojų nuožiūrai. Vis dėlto reikia tikėtis, kad pedagogai sudomins moksleivius šia tema, ir jų sulauksime tautai reikšmingoms dienoms skirtuose šventiniuose renginiuose.

Filialo vadovė paragino, kad jonaviečiai daugiau prenumeruotų ir skaitytų savaitraštį „Tremtinys“. Leidinys, pasak V. Gabužienės, yra tikrai įdomus ir pateikia LPKTS nariams daug naudingos informacijos.

Filialo nariai prieš didžiąsias šventes aplanko visus vienišus ir pasiligojusius likimo brolius ir seseris, stengiasi praskaidrinti jiems nuotaiką, nepamiršta vieni kitų ir džiugiais, ir skaudžiais momentais.

Filialas taip pat neliko abejingas ir parėmė Ukrainos vaikus.

Pirmininkė pripažino, kad aktyviausi filialo nariai yra choro „Viltis“, pernai atšventusio 25-metį, dalyviai. Reikėtų ilgai vardyti jų veiklą ir nuopelnus. Ypač ji dėkojo tiems, kurie nepatyrė tremtinio ar politinio kalinio dalios, tačiau pamilo jų dainas ir dalyvauja chore. Ir kitus mylinčius dainą jonaviečius V. Gabužienė kvietė prisijungti prie šio kolektyvo.

Ji padėkojo nuoširdžiai dirbusiems filialo tarybos nariams, neatsisakiusiems ir toliau būti renkamiems į šias pareigas, taip pat dėl sveikatos problemų negalinčioms toliau tęsti darbų Onai Vyšniauskienei, Irenai Šemetulskienei ir Marijai Vaitiekūnienei.

„Mūsų darbai nesibaigia su šia diena. Jie yra tęstiniai, todėl noriu visų paprašyti – būkime vieningi, jautrūs, padėkime vienas kitam kuo galime. Perteikime savo skaudžią istorinę patirtį jaunesniems, gal jie susidomės mūsų veikla ir pakeis mus“, – baigdama sakė Jonavos filialo pirmininkė.

Išrinkus naująją filialo tarybą, jos pirmininke, kartu ir filialo vadove, perrinkta ilgus metus šias pareigas ėjusi V.Gabužienė. Tiesa, ji prasitarė, kad jau ruošia sau pamainą.

Vera SEMIONOVA

Įvykiai, komentarai

Politikos žonglieriai – ko jie siekia?

Baigiantis balandžiui galėjome teigti, kad politinė situacija šalyje palyginti rami – jau užsimiršo savivaldybių rinkimų aistros, neseniai pasibaigė ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininko rinkimai, kurių eiga ir rezultatai, tiesą sakant, mažiausiai turėjo rūpėti nepriklausantiems partijai. Tarptautinės padėties fone, aptemdytame Rusijos agresyvumo kaimynių atžvilgiu, irgi pasijutome šiek tiek saugiau – į Baltijos valstybes NATO ir JAV vis atsiunčia papildomų pajėgų, rengiami bendri kariniai manevrai ir pan.

Bet... ramybė ilgai tęstis negali, kai politinėje arenoje žongliruoja Darbo partija ir jos savininkas Viktoras Uspaskichas. Šį kartą finansiniai aferistai ėmėsi versti ministrą. Ir ne bet kokį, o... savo! Kitaip nei keistu šio darbiečių vadų žingsnio nepavadinsi – juk niekas iš valstybės vadovų nė karto nepareiškė pastabų dėl švietimo ir mokslo ministro Dainiaus Pavalkio darbo, jokių priekaištų jam neturi ir Ministras pirmininkas. Kodėl staiga prireikė atšaukti savo pačių deleguotą ministrą? Atsakymai galėtų būti keli: arba Darbo partija gavo įsakymą sukelti triukšmą ir juo pridengti kokį nors svarbų užkulisinį veiksmą (galbūt gresiantį šnipų skandalą?), arba turi tikslą sukelti suirutę švietimo ir mokslo srityje – juk čia pat abitūros egzaminai, o kilus suirutei atsirastų daugybė nepatenkintų jaunų žmonių, kuriems būtų sugadinta ateitis, todėl atsirastų dirva manipuliacijoms – provokatoriai ragintų neiti tarnauti į kariuomenę, nes, girdi, neverta aukotis dėl šalies, kurioje žlugdoma jaunų žmonių ateitis. (Kas galėtų paneigti, kad Darbo partija nevykdo užsakymo trukdyti stiprinti Lietuvos kariuomenę, didinant savanorių skaičių ir imant tarnauti šauktinius?) Be to, Lietuvoje pakanka nihilistiškai nuteiktų žmonių, kurie bet kokius valstybės gyvenimo įvykius vadina „durnių laivu“ ir iš esmės neigia valstybės, kaip institucijos, būtinybę.

Dar vieną priežastį įvardijo valstybės vadovė Dalia Grybauskaitė. Pasak Prezidentės, švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis nepasidavė spaudimui tapti Darbo partijos narių įdarbinimo „uabu“, nesutiko vykdyti neskaidrių užsakymų, vykdant viešuosius pirkimus. D. Grybauskaitė pastebėjo, kad yra prasčiau dirbančių ministerijų, kurioms vadovauja darbiečių deleguoti ministrai, tačiau jos Uspaskichui neužkliūna. D. Pavalkis – per daug savarankiškas, ir tai nepatiko Darbo partijos vadams, mano Prezidentė.

Buvęs TS-LKD partijos pirmininkas Andrius Kubilius taip įvertino situaciją: „Nesu koks nors ministro D. Pavalkio šalininkas. Gal net labiau priešingai. Tačiau esu didelis pagarbos Vyriausybei, kaip svarbiai konstitucinei institucijai, šalininkas. Lygiai taip ir ministrams – galima ir reikia kritikuoti jų veiklą, bet negalima su jais elgtis kaip su elementarios pagarbos nevertais pastumdėliais. Darbo partijos pastangos atsikratyti ministru D. Pavalkiu tuo ir šiurpina, kad bandoma šantažu ir grasinimais įrodyti, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybės ministras gali būti traktuojamas kaip pastumdėlis, kaip piemuo, kuriam ponas gali grubiai nurodyti, kada jis turi dingti iš trobos. Bet koks pavalkis, kuriam partija pasiūlė tapti ministru, po to, kai tapo ministru ir prisiekė, jau yra nebe pavalkis, bet ministras Pavalkis, įgijęs konstitucinį ministro statusą, kuris reiškia ne tik tai, kad ministras prisiekė gerbti Konstituciją, bet ir tai, kad su juo ir jo statusu taip pat turi būti elgiamasi pagarbiai. Po to, kai partijos dėka kažkas tapo ministru, jis tapo atsakingu Prezidentei ir premjerui, o ne vien tik partijai. Bet kuri partija, eidama į koaliciją, turi prisiimti atsakomybę, gerbti konstitucinį ministro, premjero ir Prezidentės statusą. O tai reiškia, kad partija negali vieną rytą pabudusi paprasčiausiai pasakyti: ministre, dink, nes tu esi mūsų pastumdėlis.

Ministro tiek skyrimas, tiek ir atleidimas yra toks pat atsakingas reikalas, o jeigu kas nors tokios atsakomybės nesupranta arba dar nėra užaugęs iki tokios atsakomybės, tai atsakingai besielgiantiems nėra būtina paklusti neatsakingų mažvaikių ambicijoms. Kartais į vaikėzo kaprizingas konvulsijas geriausia tiesiog nekreipti dėmesio. Konstitucija iš visų reikalauja atsakingo elgesio: ne tik iš ministro, bet ir iš Gapšio ar Uspaskicho, nors (iš pastarųjų) tikėtis to ir naivu.“

Darbo partijos savininkas V. Uspaskichas aiškino, kad atšaukimo priežastis – ministras nevykdo patijos programos, juo „nepatenkinti mokytojai, mokiniai, studentai, profsąjungos“, tačiau kodėl, neįvardijo. Tiesa, vėliau V.Gapšys pateikė išsamesnį „kaltinimų“ sąrašą – esą ministras nesirūpino, kad mokytojams būtų pakeltos algos, kad jie galėtų išeiti anksčiau į pensiją ir t. t. Tačiau tokius „kaltinimus“ lengva paneigti – išvardyti dalykai visiškai nepriklauso nuo švietimo ir mokslo ministro, tai greičiau finansų ir socialinės srities institucijų kompetencija.

Reikalo esmę, manyčiau, nusako tai, ką Darbo partija ketina skirti į D. Pavalkio vietą – ogi Vydą Gedvilą. Matyt, darbiečiai supranta, kad tokiai kandidatūrai Prezidentė greičiausiai nepritars, todėl ir siūlo žmogų, kurio sugebėjimai būti švietimo ir mokslo ministru, švelniai tariant, abejotini. Tad prielaida, kad Darbo partija tikisi sukelti suirutę prieš pat baigiamuosius abitūros egzaminus, atrodo visiškai pagrįstai.

Gal ne visai į temą, bet pabaigai norisi atkreipti dėmesį į paskutinį politinio perbėgėlio (kai kas tokius žmones vadina „išverstų apatinių politikais“ – išvertus apatinius į kitą pusę jie švaresni netampa), pretendento į Darbo partijos pirmininkus Valentino Mazuronio pasisakymą TV laidoje: „Aš manau, kad Darbo partijos komanda ir aš su ta komanda po 2016 metų Seimo rinkimų būsime stipriausia politine jėga Lietuvoje“. Ar tai nereiškia, kad Kremliaus planuose – netiesiogiai vykdomos proputiniškos politikos vairą perduoti ne kokiam nors Tomaševskio ar Pakso klanui, bet darbiečiams? Turėtume kur kas didesnį rinkėjų palaikymą turinčią proputinišką partiją!

Prisipažinęs kagėbistas – jau ne kagėbistas, bet tokiems tikri kagėbistai niekada nedovanos

Vos tik internetinėse žinių svetainėse pasirodė politikų nuomonės dėl slaptųjų KGB bendradarbių, prisipažinusių Lietuvos specialiosioms tarnyboms apie bendradarbiavimą, viešinimo, nors juos dar 1999-aisiais įstatymu valstybė įsipareigojo saugoti, pasidarė smalsu, kaip šį faktą vertins vadinamieji komentatoriai, kurių priklausomybe Putino apmokamų propagandininkų ratui neįmanoma abejoti. Ir ką gi, niekada nemaniau, kad teks kada nors ginti buvusius kagėbistus.

Tačiau tai daryti būtina, nes jie – buvę. Prisipažinęs kagėbistas – jau ne kagėbistas, o štai daugybės komentarų, vieningai užgriuvusių viešinimui nepritariančius oponentus, autoriai tikrai verti paviešinimo. Tokiu vieningumu pasižymi tik Latvių gatvės komentatoriai, pajutę puikią progą susidoroti su „buvusiais“, kuriems išsišiepę jau dabar gali sakyti: „Pas mus buvusių nebūna“.

Ar neužtenka Aleksandro Litvinenkos pavyzdžio, kas būna su „buvusiais“, kai jie pareina į teisingumo pusę? Kirba įtarimas, kad iškelti tokią mintį – paviešinti jau prisipažinusius bedradarbiavimu su KGB mūsų šalies piliečius – galėjo tik patys kagėbistai, o šią ydingą „idėją“ neapdairiai pasigavo mūsų politikai.

Juk tokio veiksmo pasekmės būtų pražūtingos dėl paprastos priežasties – taip būtų užkirstas kelias bet kokio savanoriško prisipažinimo perspektyvai: net kriminaliniai nusikaltėliai suabejotų, ar verta išduoti sėbrus ir talkinti teisėsaugai, jeigu po to tave atiduos tiems sėbrams...

Teisus Arvydas Anušauskas, teigdamas, kad politikai labai paviršutiniškai pažvelgė į reikalo esmę: „Geriausia, aišku, būtų, kad politikai bent jau žinotų, apie ką kalba. (...) Supratau, kad dalis manė, jog buvo kalbama apie neprisipažinusių KGB dokumentus, apie kažkokias kitas bylas, kiti manė kalbantys apie prisipažinusius asmenis.

Aš esu už maksimalų KGB dokumentų viešinimą, tačiau tai – ne KGB dokumentai, o Valstybės saugumo departamento sudarytos bylos. Tai jau valstybės saugumo interesas. Jei mes viešiname VSD bylas, tai žiūrėkime, ar jų nelaukia Rusijos federalinė saugumo tarnyba. Turime suvokti, kad viešinimas, kaip politinis sprendimas, apims mūsų institucijos sudarytus dokumentus. Manau, kad politikai nesuvokia to skirtumo“.

Puikiai suprantama patriotiškai nusiteikusių mūsų piliečių negatyvi nuostata kagėbistų atžvilgiu, nepaisant to, kad jie prisipažino bendradarbiavę, tačiau negalima ignoruoti fakto, kad prisipažinimas buvo ne šiaip „atėjau, pasisakiau“, o perėjimas į pusę, kovojančią su KGB ir jo palikimu Lietuvoje, todėl dabar tokių žmonių paviešinimas būtų išdavystė ne tik jų, bet ir prieš sovietų valdžią kovojusių patriotų atžvilgiu.

Tačiau paviešinimas būtų pati gražiausia dovana ne tik neprisipažinusiems kagėbistams, bet ir posovietinės Rusijos specialiųjų tarnybų darbuotojams, dirbantiems Lietuvoje.

Laimė, vienu tokiu Lietuvoje sumažėjo – pirmadienį (gegužės 4-ąją) pasirodė pranešimas, kad Lietuvos saugumo tarnybos sulaikė etatinį Rusijos federalinio saugumo tarnybos specialistą. Tokio asmens sulaikymas mūsų teritorijoje gerokai nustebino – juk sučiuptas ne koks nors užverbuotas mūsų šalies pilietis ar diplomato pareigybėmis apsidraudęs Rusijos pilietis, bet etatinis prieš mūsų valstybę dirbančių užsienio specialiųjų tarnybų darbuotojas! Negi neužtenka užverbuotų mūsų šalies piliečių?

Nežinia, kaip yra iš tikrųjų, bet kažkodėl atrodo, kad darbas, kurį darė šnipai, buvo toks svarbus ir neatidėliotinas, kad jam vadovauti tiesiogiai buvo atsiųstas šis Rusijos specialistas. Koks tai darbas, galime tik spėlioti (na, mūsų specialiosios tarnybos žino ir joms spėlioti tikrai nereikia), tačiau iš viešos informacijos sužinome, kad sugauto rusų žvalgo siekiai buvo itin dideli – prieiti prie valstybės paslapčių, kurios žinomos tik valstybės vadovams ir daryti jiems įtaką priimant sprendimus.

Nesmagios naujienos Rusijos karinės grėsmės akivaizdoje, oi, nesmagios.

Gintaras MARKEVIČIUS

Sveikiname

Gerbiamas **Jonai ČEPONI**,

Jūsų Jubiliejiniai metai lieka visiems mums gyvenimo kelrodžiu į ištikimybę Dievui ir Tėvynei.

90-mečio proga sveikatos, laimės ir ilgiausių metų Jums linki –

LPKTS Panevėžio filialas,
LPKTS valdyba

Garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga sveikiname ilgametį Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Prezidiumo pirmininką dim. plk. **Joną ČEPONĮ**.

Telydi neblėstanti energija, sveikata, Aukščiausiojo palaima.

Vyčio apygardos bendražygiai,
LLKS štabas

Gražaus **90-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Kazimierą BUTKUVIENĘ**, buvusią politinę kalinę, Laisvės kovų dalyvę, ilgametę LPKTS Radviliškio filialo tarybos narę, LR Prezidentės apdovanotą Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi.

Gyvenkite su šypsena, negęstančia viltimi ir stiprybe.

LPKTS Radviliškio filialas

Garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią Komijos lagerių politinę kalinę **Valeriją ARLAUSKAITĘ-PETRAUSKIENĘ**.

Linkime, kad Jus lydėtų puiki sveikata, gražiausi prabėgusių dienų prisiminimai, daug džiugių ir laimingų dienų.

Nors pabalo plaukai,
Lyg žolė nuo šalnos,
Bet ilgai dar širdis bus jauna.
Lai gyvenimas laimės dar daug dovanos,
Lai šviesi kiekviena bus diena!

LPKTS Kauno filialas

Jubiliejinio **90-ojo** gimtadienio proga sveikiname buvusį politinį kalinį **Joną GIRČĮ** ir linkime metams bėgant išlaikyti nesenstančią, kupiną vilties, šilumos bei meilės širdį. Sveikatos, stiprybės ir švč. Mergelės Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Padėka

Mieli bendražygiai,

dėkoju už palaikymą ir išreikštą stiprų pasitikėjimą nuoširdžiam atsinaujinimui. Ačiū už jūsų patarimus, pastabas bei pamokas, kurias teko išmokti šių, kiekvienam iš mūsų svarbių rinkimų metu. Jūsų išreikštas pasitikėjimas įpareigoja dirbti, kad mūsų bendruomenė taptų atviresnė ir gebėtų ne tik susigrąžinti pasitikėjimą tų, kurie nuo mūsų nusisuko, bet ir tų, kurie šiandien ima ieškoti politinės bendruomenės, kuria galėtų pasitikėti.

Vertinu Irenos Degutienės pasiūlytas idėjas, išmintį ir patirtį, todėl džiaugiuosi, kad ji priėmė kvietimą dirbti drauge ir būti mano pirmąja pavaduotoja. Kartu vienydami ir telkdami tapsime stipria, atvira ir laiminčia bendruomene.

Kviesdamas bendram darbui linkiu tikėjimo mūsų bendruomene ir Lietuva!

Nuoširdžiai –
Gabrielius LANDSBERGIS

Istorinės atminties takais

Dėl Lietuvai padidėjusio pavojaus iš agresyvėjančios kaimynės vis aktualesnis tampa jaunimo tautinis, patriotinis ugdymas, nes tik patriotiškai nusiteikęs jaunuolis eis savanoriu į Lietuvos kariuomenę, iškilus pavojui nedvejodamas gins valstybę ir mūsų sunkiai iškovotą laisvę.

Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazija puoselėja gilias tautinio, patriotinio ugdymo tradicijas. 2002 metais gimnazijos istorijos mokytojos metodininkės Birūta Bujauskienė ir Vaida Juškienė, pritariant savivaldybės Švietimo skyriui, dešimtose klasėse ginkluoto pasipriešinimo temai pradėjo skirti aštuoniolika pamokų (pusės pilietiniam ugdymui skirtų pamokų sąskaita) vietoj vienos, numatytos pagal programą. Ta tema jos organizuodavo įtaigias konferencijas, kuriose dalyvaudavo ne tik vietos, bet ir Vilniaus bei kitų miestų buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Jose moksleiviai skaitydavo pranešimus partizaninio karo tema. Moksleiviai ne kartą vaidino mėgėjiškuose spektakliuose tremties prie Laptevų jūros ir ginkluoto pasipriešinimo temomis. 2006 metų lapkričio 21 dieną gimnazijos istorijos mokytoja metodininkė Birūta Bujauskienė vyresniųjų klasių moksleiviams pravedė pamoką partizaninio karo tema. Joje dalyvavo Prezidentas Valdas Adamkus ir puikiai įvertino pamoką.

Šiuo metu Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazija vykdo tautinio ir patriotinio ugdymo projektą „Istorinės atminties takais“, kuriam daug laiko, pastangų, pedagogo talento skiria direktoriaus pavaduotoja ugdymui, istorijos mokytoja metodininkė Vaida Juškienė ir vyresnioji istorijos mokytoja Neringa Matusevičienė.

Balandžio 10 dieną gimnazijos aktų salėje įvyko popietė „Istorinės atminties takais“. Popietei buvo rūpestingai pasiruošta: vyresniųjų klasių moksleiviai, projekto vykdymo savanoriai, entuziastai iš anksto lankė buvusius politinius kalinius, tremtinius, juos maloniai kalbino, pateikė išanksto paruoštų klausimų apie tremtį arba kalinimą: sužinojo tremties ir grįžimo datas, tremties vietoves, išgyvenimus baisioje kelionėje į tremtį ir tremtyje, kalbėjosi apie patirtus pažeminimus, alinantį darbą, gyvenimą pusbadžiu, santykius su vietos gyventojais, suluošintą vaikystę, nepilnamečių darbą, varganas mokymosi sąlygos, pažeminimą grįžus į Lietuvą, palinkėjimus dabartiniam jaunimui.

Pamaloninti tokio nuoširdaus moksleivių dėmesio, rimto domėjimosi skaudžia mūsų tautos patirtimi Sibiro golgotoje buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai noriai rinkosi į gimnazijos aktų salę. Renginį jautriai, nuotaikingai vedė Vaida Juškienė ir dvi vyresniųjų klasių moksleivės. Jos kalbino brangius svečius. Tarsi atsivėrė jų skaudi, prislopinta atmintis – jie prisiminė skaudžius tremties išgyvenimus, patirtus vargus, pažeminimą, skriaudą, badą, poliarinį speigą. Svečiai linkėjo žydinčiai moksleivių jaunystei nepatirti nieko panašaus, augti dorais Lietuvos piliečiais, kurti savo laimę Lietuvoje, turėti gausesnes šeimas.

Viena buvusi tremtinė parodė brangiausią relikviją – tremtyje išsaugotą Trispalvę. Saugumo sumetimais ji buvo išardyta trimis juostomis, o čia, Lietuvoje, jos vėl buvo susiūtos ir Kazlų Rūdos parapijos bažnyčioje vėliava buvo pašventinta. Jautriai, darniai nuskambėjo buvusių tremtinių ir moksleivių kartu dainuojama „Jei ne auksinės vasaros...“ ir kitos tremties dainos. Svečiai nusifotografavo kartu su moksleiviais, buvo apdovanoti suvenyrais, gimnazijos keramikos būrelio dirbiniais, gėlėmis.

Algimantas LELEŠIUS

Nėra istorijos be uniformos

Balandžio 15 dieną Kauno įgulos karininkų ramovės mažojoje salėje duris atvėrė istorijos tyrinėtojo ir dizainerio Giedriaus Paulausko instaliacija „Nėra istorijos be uniformos: Pokario partizanų aprangos rekonstrukcija“. Ją į Kauną pakvietė nauja kauniečių iniciatyva „Gražinkime Kauną“ ir jos vadovas TS-LKD PKTF narys Dainius Lanauskas.

Giedrius Paulauskas – vienas iš įdomiausių jaunosios kartos Lietuvos drabužių kūrėjų. Pokario partizanų uniforminio švarko atkūrimas – unikalus jo projektas, kuris sujungė istorinius tyrinėjimus, praktinę medžiagotyrą bei drabužių dizainą. Autorius dirbo Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus ir privačių kolekcininkų fonduose, bendravo su mums gerai pažįstamais istorikais, Pasipriešinimo kovų rekonstruktoriais Dariumi Juodžiu ir Ramūnu Skvirecku, išnagrinėjo autentišką istorinę medžiagą.

Instaliacijos „Nėra istorijos be uniformos: Pokario partizanų aprangos rekonstrukcija“ atidaryme savo darbą išsamiai pristatė Giedrius Paulauskas, kuris pabrėžė tautos Laisvės kovų atminimo saugojimo svarbą. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) štabo viršininkas, dimisijos majoras Vytautas Balsys pasidžiaugė gražia iniciatyva ir susirinkusiesiems papasakojo apie savo partizanavimo metus.

Pirmą tokį renginį Kaune pristatančios iniciatyvos „Gražinkime Kauną“ veiklos tikslas – moderniomis priemonėmis įkvėpti žmones kurti grožį, skatinti pilietiškumą.

„Tik istoriją primenančių vyrų ir moterų dėka mes galėsime kurti ir gražinti Kauną, visą Lietuvą. Esame įsitikinę, kad mūsų visuomenė sugebės kurti grožį aplink save tada, kai būsime gražūs savo vidumi ir idėjomis“, – sakė iniciatyvos autorius Dainius Lanauskas.

Instaliacija „Nėra istorijos be uniformos: Pokario partizanų aprangos rekonstrukcija“ Kauno įgulos karininkų ramovės mažojoje salėje veiks iki gegužės 14 dienos, o su dizaineriu bei jo atkurta uniforma visi galėsime susipažinti rugpjūčio 1 dieną sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ įrengtame partizanų bunkeryje.

„Tremtinio“ inf.

Nelaisvėje laisvas žodis

Gegužės 7-ąją, kaip ir kasmet, minėjome Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną. Ta proga verta prisiminti pasišventėlius pogrindžio spaudos darbininkus, kurių vardai kaskart tolsta, o daugelio taip ir liko nežinomi. Šiandien gal jau ne vienam keistoka, kad pirmojo lietuviško žurnalo, vadinto laikraščiu, pasirodymas 1883 metais ir pogrindžio spauda sovietmečiu žadino tautą ir atvedė ją į Atgimimą. Pasiaukojančių knygnešių dėka pogrindžio spauda pasiekdavo skaitytoją, todėl ją visi imdavo į rankas kaip šventenybę. „Gazeta... negirdėtas daiktas“, – sušuko Žemaitė, kai Povilas Višinskis atvežė „Aušrą“. „Didžiausią padarė įspūdį ir aiškiai pastūmėjo mane, kaip ir mano draugus, į naująjį darbo kelią“, – liudijo kalbininkas Jonas Jablonskis.

Šiandien nuo įvairiausio turinio knygų lūžta knygynų lentynos, daugybė laikraščių ir žurnalų, kuriuose mirgėte mirga kalbos klaidų, o parduotuvių ar įvairių firmų pavadinimus ne kiekvienas gali perskaityti, nes lietuviškus kaskart vis labiau užgožia angliški. Greitėjantys gyvenimo tempai verčia skubėti, nesigręžiojant į praeitį, tačiau svarbiausia – perkainojamos vertybės. Viskas keičiasi: kas buvo svarbu mūsų proseneliams ir seneliams, šiandien tarytum nebeaktualu. Tačiau kiekvienam skeptikui drįstu pakartoti dr. Jono Basanavičiaus redaguotos „Aušros“ pirmojo numerio „Priekalbos“ epigrafą: „Žmonės, nusidavimų (istorijos) nepažįstantieji, vis yra vaikai“. Jeigu akimirkai stabtelėtume ir atidžiai įsiklausytume į tautos Patriarcho „Priekalbos“ žodžius, suvoktume, kad, praslinkus gerokai daugiau nei 100 metų, jis ir šiandien kreipiasi į mus:

„Laimingesnio dėl Lietuvos ateinant belūkuriuodami, turime ir mes patys rūpintis apie savo dabarnykščius reikalus: ką mokslinyčios nedaro, tai mes patys atlikti turime. Kūniško maisto nestokodami, pirmiausiai turime rūpintis apie dvasišką šviesą. (...) Užmiršome kuomi mes senovėje buvome, ir tik retoj dainoj ar pasakoje randi paminklą minavotą iš praeities mūsų... Liko dar kalba mūsų garbinga... (...) Jei kožnas geras ir patogus sūnus guodoja tėvus ir tėvų tėvus, tai ir mes, lietuviai, šios gadynės turime sekti pavyzdį gerų sūnų senovės Lietuvos; todėl pirmu pirmiausia turime pažinti jųjų senovišką gyvenimą, būdą, ir tikybą, jųjų darbus ir rūpesčius. (...) Mes netrokštam dėl savęs kitokio pelno ar naudos, vienat, kad mūsų žodžiai pultų ant gražios dirvos ir atneštų šimteriopą dvasišką naudą Lietuvai.

Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės tamsybė, o kad taip prašvistų ir Lietuvos dvasia!“

Šiame leidinyje kūrybinį kelią pradėjo Atgimimo dainius kunigas Jonas Mačiulis-Maironis ir lietuvių bendrinės kalbos tėvas Jonas Jablonskis, čia buvo spausdinami A. Vienažindžio, P. Vaičaičio, J. Mačio-Kėkšto ir kitų poetų eilėraščiai.

„Aušra“ subrandino Vinco Kudirkos ir daugelio kitų lietuvių tautinę savimonę, reikalavo lietuvių tautai lygių teisių su kitomis tautomis. Aktyvus aušrininkas Jonas Šliūpas suformulavo Lietuvos valstybingumo idėją. Lietuviška periodinė spauda atvėrė lietuvių kultūrai naujus akiračius.

Lietuva atkūrė išsvajotąją laisvę ir po sėkmingo gyvavimo ją skausmingai prarado: patyrusi ne vieną sunkmetį kantriai kentėjo ir sovietiniuose gniaužtuose. Tačiau pritildyta tauta vėl prabilo laisvu žodžiu kaip kadaise, būdama carinėje priespaudoje.

1972 metų kovo 19 dieną pasirodė pirmasis „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ (toliau – „LKB Kronika“) numeris. Netrukus šis leidinys tapo svarbiausiu Lietuvos religinių ir pilietinių teisių sąjūdžio šaukliu. Tai buvo pirmasis reguliarus pogrindžio leidinys, prabėgus dvidešimčiai metų po partizanų ir jų spaudos likvidavimo.

Kunigas Pranas Račiūnas MIC, suvokdamas, kad ir caro vyriausybės, 1864 metais uždraudusios lietuvišką spaudą lotyniškais rašmenimis, ir sovietinio okupanto siekiai panašūs, nusprendė atgaivinti senąją „Aušrą“.

1975 metais, praslinkus daugiau nei devyniems dešimtmečiams, Alytaus rajone Simno parapijos klebonijoje gimė antroji „Aušra“, kuri buvo tarsi „LKB Kronikos“ sesutė, nes abu leidinius reikėdavo paruošti tuo pačiu metu, abiejų pogrindžio leidinių redaktorius buvo kunigas Sigitas Tamkevičius, tuo metu Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčios vikaras; nemažai buvo tų pačių bendradarbių, leidėjų, platintojų.

Bendras leidinių pavadinimas tarsi paaiškina idėjinį giminingumą: juk abi „Aušros“ turėjo bendrą tikslą – priešintis tautinei priespaudai, kurią lėmė carinė, vėliau sovietinė imperinė politika, abiem atvejais buvo vykdoma rusifikacija.

Sovietmečiu slaptai labai mažu tiražu leidžiama „Aušra“ buvo spausdinama rašomąja mašinėle ant labai plono popieriaus, todėl pasiekdavo nedaug skaitytojų. Tačiau ji patekdavo į lietuviškas „Amerikos balso“, „Laisvosios Europos“, Vatikano radijo laidas. Buvo du pagrindiniai keliai, kuriais „Aušra“ ir „LKB Kronika“ pasiekdavo Vakarus: tai Maskvos disidentai, ją perduodantys tam tikriems asmenims iš užsienio, ir į Lietuvą atvykstantys turistai, sutinkantys paimti ir nugabenti į JAV.

Taip parengtos fotojuostos su „Aušros“ numeriais pasiekusios Vakarus grįždavo į Lietuvą

Kai Lazdijų rajono Gerdašių parapijos klebonui Lionginui Kunevičiui pateko į rankas pirmasis pogrindžio „Aušros“ numeris, jis, ne mažiau susijaudinęs kaip kažkada Vincas Kudirka, skaitė pratarmę „Pirmieji „Aušros“ spinduliai“:

„Beveik po šimto metų vėl iš naujo pasirodo „Aušra“. Lietuvos istorija tarsi pasikartoja – carinė okupacija pasikeitė į tarybinę. Iš naujo iškilęs pavojus lietuvių tautos egzistencijai. Pavojuje atsidūrė ypatingai dvasinės vertybės: tikėjimas, dora, kalba, literatūra ir visa lietuviškoji kultūra. (...)

Šiandien stengiamasi nutylėti didvyriška Lietuvos praeitis. Nenuostabu, kad mūsų mokyklose taip mažai vietos skiriama senovės Lietuvos istorijai, taip skurdžiai leidžiama istorinė literatūra ir ta pati cenzorių yra negailestingai žalojama, o prieš karą išleisti Lietuvos istorijos vadovėliai rūpestingai naikinami. Klastojant istorinius faktus, norima apjuodinti Lietuvos praeitį. (...)

Mažai kas tinkamai rūpinasi ir Lietuvos ateitimi, ypač jos dvasinės kultūros vertybėmis. Tautos dėmesys ir jėgos nukreipiamos tik į medžiaginės kultūros kėlimą – į gamyklas, planus, sportą, o dvasinės kultūros dirvonai užleidžiami. Ištižusią, materialinėmis gėrybėmis besisotinančią ir girtuokliaujančią tautą nesunku nutautinti ir sunaikinti.

Mūsų tautą reikia pabudinti iš to dvasinio miego. Maironio žodžiais tariant, reikia naujo Vaidevučio... Šito uždavinio ir imasi iš naujo atgaivinta „Aušra“ („Pirmieji „Aušros“ spinduliai“, „Aušra“, 1975, spalis, Nr. 1 (40), p. 6).

Kunigas Lionginas Kunevičius, susižavėjęs naujuoju leidiniu, nenujautė, kad netrukus jam pačiam reikės rūpintis „Aušros“ leidyba. Tai nulėmė toks įvykis: pradėjus leisti „Aušrą“, sovietinė valdžia pareikalavo kunigą Sigitą Tamkevičių iškelti iš Simno. Matydamas, kad vienam bus sunku susidoroti su dviejų pogrindžio leidinių redagavimu, jis kreipėsi į kunigą Lionginą Kunevičių, prašydamas, kad šis perimtų „Aušros“ redagavimą. Kunigas Lionginas Kunevičius, nors ir žinodamas, kad yra apraizgytas KGB voratinklio, nedvejodamas sutiko. Tais tamsiais dvasinės priespaudos metais jis suprato, kad antroji, kaip ir pirmoji, „Aušra“ skelbia laisvės priešaušrį.

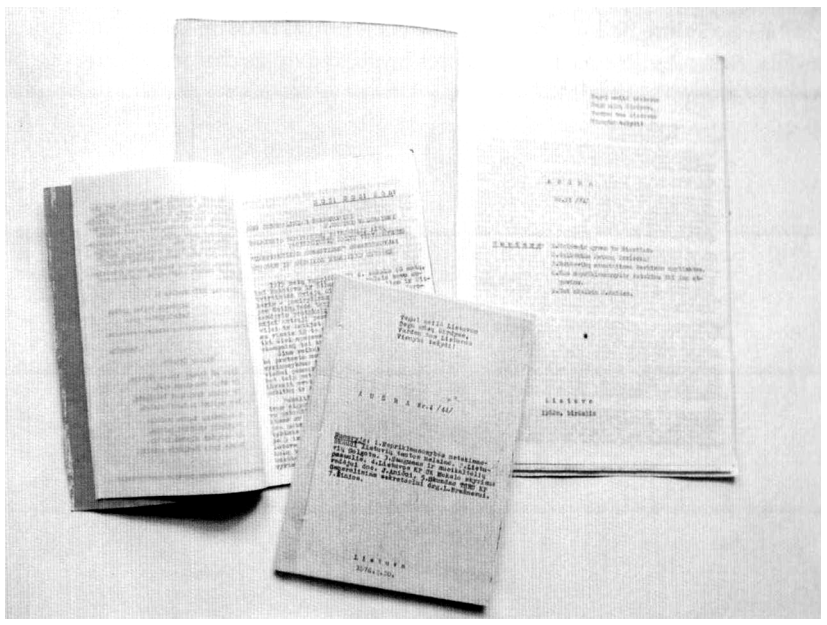
Keli pogrindžio „Aušros“ numeriai

Tikėtina, kad 1977 metų vasario 16 dieną pasirodęs „Aušros“ 5 (45) numeris jau redaguotas kunigo Liongino Kunevičiaus. Jame buvo straipsnių įvairiomis temomis: apie tautinio atgimimo vadovą „Ką mums šiandien byloja tautos patriarchas“, gvildenamos tuo metu aktualios temos „Lietuvių padėtis Baltarusijos TSR“, „Tarybų Sąjungos „brolišku-mas“ ir „laisvė“ bei kitomis.

Kunigui Lionginui Kunevičiui vienam aprėpti „Aušros“ leidybą buvo neįmanoma: reikėjo talkininkų, kurie atgabentų straipsnių ir išvežtų parengtą leidinį. Straipsnių gaudavo įvairiausių, jie buvo rašyti slaptai, skubotai, kartais sunkiai įskaitomi, ypač pavardės, vardai, vietovardžiai, autoriai nežinomi (niekas pavardėmis nepasirašinėdavo). Dabar, praslinkus 40 metų nuo pirmojo šio leidinio pasirodymo, yra žinomi ir keletas ištikimų pagalbininkų: Kazimieras Ambrasas, sesuo Ona Dranginytė, Ona Virginija Kavaliauskaitė – sesuo Bernadeta, Vidmantas Striokas. Savo straipsnių yra pateikę Kazimieras Kryževičius, Antanas Patackas, Algirdas Patackas, Edvardas Šiugžda. Žinant L. Kunevičiaus literatūrinius gabumus, tikėtina, kad ne vienas straipsnis „Aušroje“ parašytas ir jo ranka, žinoma, konspiraciniais sumetimais pasirašytas slapyvardžiu. Konspiratyvumas turėjo ir neigiamų bruožų – daug bendradarbių ir liko nežinomi 20-ojo amžiaus knygnešiai.

(keliama į 8 psl.)

Atmatos

Dešimt kilometrų į vakarus nuo Anykščių driekiasi Dabužių miškas. Ne itin didelė, bet garsi partizanų prieglauda. Pirmaisiais antrosios sovietinės okupacijos metais partizanai rikiuotėje su daina į parapijos bažnyčią dar eidavo į Gegužines pamaldas vietinių komunistuojančių pykčiui.

Paminklai trims žuvusiems partizanams prie Vyšniakalnio. 2013 metų rugpjūčio 31 diena

1945 metų vasarą, birželį, partizanai surengė pasalą skelbtam mitingui, turėjusiam vykti Dabužių pradinės mokyklos patalpose, netoli Vyšniakalnio vienkiemio. Nakties prieblandoje partizanai užėmė pozicijas, pasiruošė „pasveikinti“ mitingo organizatorius, atvykstančius iš Kavarsko valsčiaus, apie aštuonių kilometrų atstumu nuo Dabužių. Sunkvežimiai, tuo labiau lengvos mašinos, buvo prabanga – mitingo vadovai su ginkluota apsauga važiavo arkliais. Važiuojant jiems per Devenių kaimą, išdavikas perspėjo apie surengtą pasalą. Kareiviai pasiuntė žmogų į Kavarską pakviesti paramos, o patys, matyt, ne visai tikėdami išdaviko žinia, tęsė kelionę.

Užvirė mūšis. Iš Kavarsko netruko atvažiuoti garnizono kareiviai su sunkiaisiais kulkosvaidžiais. Partizanams po įnirtingo mūšio, vykusio ne vieną valandą, teko trauktis. Kokie buvo priešo nuostoliai – nežinoma, nes sovietai slėpė savo nuostolius. Mūšyje žuvo trys partizanai – Jonas Binkis, Jonas Bajorūnas ir Jonas Slučka (Antano Slučkos, įkūrusio Algimanto partizanų apygardą, brolis). Tokia jaunų vyrų, labiau už gyvenimą mylėjusių Tėvynę, žūties istorija.

Daug kovų įvyko už šiandieninę Lietuvą. Po 70 metų nuo minėto mūšio kovos aidas vėl užgauna savo tautos istoriją branginančių žmonių širdis.

2013 metų rugpjūčio 31 dieną ties partizanų žūties vieta, prie Vyšniakalnio vienkiemio, ties vieškeliu Kavarskas–Dabužiai–Troškūnai, susirinko būrys žmonių. Atkurtos Algimanto partizanų apygardos vado, paminklo statytojo Jono Kadžionio iniciatyva ir rūpesčiu trijų paminklinių kryžių pašventinti atvyko monsinjoras Alfonsas Svarinskas, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio pirmininkas Jonas Čeponis. Graži buvo diena. Giedra ir smagu širdyje, kad dar trijų Laisvės kovotojų vardai primins jaunimui ir visiems, kaip reikia mylėti gimtinę.

Aušo 2015-ųjų balandžio 11-osios rytas. Pravažiuojantiesiems vieškeliu atsivėrė šiurpus vaizdas. Išvartyti paminkliniai kryžiai, sudaužytos vazos gėlėms, ištrypta žemė. Piktos rankos, juodos širdys vis dar saugo neapykantą savo žemės praeičiai, žuvusiųjų atminimui. Čia ir mums priekaištas, kad dar klesti tarp mūsų anų, 1945-ųjų, išdavikų ainiai. Ar be dėmės lieka ir mūsų valdžios vyrai, valstybės įstatymais saugantys sovietines skulptūras, o saviems saugoti jų neužtenka. Dar piktinasi, kad į metalo laužą nori išvežti sovietinius reliktus.

Ar suras paminklų niekintojus policijos tyrėjai – spėliojame. Ar nubaus surastuosius mūsų teisėjai – abejojame. Per daug teisėsauga palieka teisingumo saugojimo abejonių, kad pasitikėtume ja. Tai mūsų valstybės gėda ir visų, pasiilgusių teisingumo, galvos skausmas.

Tikėkime. Policija suras. Tik bausmė ar bus atitinkanti nusikaltimą, ar teisėjas su šypsenėle įvertins kaip jaunatviško chuliganizmo išraišką. Tik čia ne chuliganizmas, o iš anksto ruoštas nusikaltimas.

Prie kiekvieno paminklo nepastatysi sargybos, bet šis įvykis – įspėjimas mums visiems, kad ir po 25 nepriklausomybės metų dar gyvas komunistinis užkratas, dar yra pasiruošusiųjų parduoti, išduoti ir naikinti krauju iškovotą Laisvę. Nevalia apsiriboti pirštuku pagrasinant ir pabarant. Paminklų niekintojus privalome bausti visu griežtumu, neieškant spragų įstatyme, lengvinančių aplinkybių, kaip dabar dar elgiasi Temidės sargai. Pavyzdys – partizano Antano Kraujelio byla.

Iš tokių visuomenės atmatų ir formuojami „žalieji žmogeliukai“. Ar į tokias priešų apraiškas kreipia dėmesį mūsų saugumo tarnybos, ar leisime kartotis Ukrainos scenarijui Lietuvoje? Nepamirškime tėvų ir protėvių išminties: „Ir mažas kupstas didelį vežimą verčia“.

Algirdas BLAŽYS,
LPKTS Panevėžio apskrities koordinatorius

„Golgotos keliu 2015“

Gegužės 17 d. (sekmadienį) kviečiame į dviračių žygį „Golgotos keliu 2015“ po Obelių krašto laisvės kovų ir tremties įamžinimo vietas.

Minint partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną nuo 2012 metų rokiškėnai organizuoja tradiciniu tapusį dviračių žygį „Golgotos keliu“. Šio dviračių žygio metu visuomenė, ypač jaunimas, turi galimybę susipažinti su turtinga Rokiškio krašto Laisvės kovų istorija, susitikti su gyvaisiais istorijos liudininkais, turiningai praleisti laisvalaikį. Dviračių žygį remia Kultūros taryba. Žygio pavadinimas „Golgotos keliu“ kilo iš to paties pavadinimo šviesaus atminimo politinio kalinio Konstantino Jasinevičiaus atsiminimų knygos „Golgotos keliu“. Šią knygą jau po autoriaus mirties išleido jo duktė gydytoja, LPKTS Rokiškio filialo pirmininkė Jūratė Čypienė.

Malonu, kad šis žygis pritraukia gausybę dalyvių. 2014 metais į dviračių žygį „Golgotos keliu“, kuris vyko Juodupės kryptimi, aktyviai įsitraukė Juodupės gimnazijos bendruomenė, taip pat Juodupės šauliai. Jame dalyvavo per 80 dalyvių.

Šiais metais keliausime Obelių kryptimi. Žygio pradžia – **11 val.** prie Nepriklausomybės paminklo Rokiškio miesto centrinėje aikštėje, žygio pabaiga – **14.30 val.** prie Laisvės kovų istorijos muziejaus Obeliuose.

Į dviračių žygio organizatorių: Rokiškio krašto muziejaus, LPKTS, Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos, Rokiškio rajono šaulių, kvietimą atsiliepė Obelių bendruomenė, seniūnija, gimnazija, Obelių vaikų globos namai, Rokiškio Jurgio Kairio skautų draugovė.

Susitikimuose su Obelių bendruomenės atstovais buvo išsakytas pageidavimas, kad būsimo dviračių žygio dalyviai galėtų susipažinti ne tik su Obelių laisvės kovų vietomis, bet ir pamatyti atsinaujinusį Obelių miestelį, jo centrinę aikštę, kurioje ir vyks iškilmingas dviratininkų kolonos sutikimas. Vėliau vyksime į Obelių šilą. Šioje vietoje prieš 70 metų, 1945-ųjų liepos 13-ąją, įvyko garsusis Obelių šilo mūšis. Laisvės kovų istorijos muziejaus Obeliuose vedėjas Andrius Dručkus papasakos apie Obelių krašto laisvės kovas.

Laisvės kovų istorijos muziejuje Obeliuose vyks žygio aptarimas, meninė programa, jaunimas prie kareiviškos košės pabendraus su istorijos liudininkais.

Rokiškio krašto muziejininkai, kviesdami prisidėti prie šio renginio, Rokiškio rajono mokymo įstaigose organizuoja susitikimus su mokyklų bendruomenėmis. Maloniai nustebino susitikimas Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos „Romuvos“ padalinyje. Daugelis į susitikimą su žygio organizatoriais atėjusių gimnazistų jau tradiciškai dalyvavo nuo pat pirmojo dar 2012 metais surengto dviračių žygio.

Kviečiame visus norinčius dalyvauti.

Valius KAZLAUSKAS,
Rokiškio krašto muziejaus istorikas

Skelbimai

Gegužės 13 d. (trečiadienį) 17 val. Lietuvos mokslų akademijos Didžiojoje posėdžių salėje įvyks Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus skyriaus susirinkimas ir Lietuvos Nepriklausomybės 25 metų jubiliejaus minėjimas. Registracija nuo 16 val.

LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) veikia buvusio tremtinio, architekto, menininko Vaclovo Sakalausko dailės darbų paroda. Maloniai kviečiame apsilankyti.

LPKTS knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti kompaktinę plokštelę su Jono Ohmano ir Vinco Sruoginio dokumentiniu filmu „Nematomas frontas“.

Gražiausi žodžiai Mamoms

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS Kauno filialo pirmininkas Juozas Savickas ragino nepamiršti savo mamų, jas mylėti ir joms tai pasakyti.

Renginio vedėjas Gediminas Reutas pasidalijo mintimis apie savo šeimą, rašytojas Stanislovas Abromavičius paruošė pranešimą „Lietuvos moterų skausmas“. „Ir vieno vaiko žūtis Motinai yra per didelis skausmas. Tačiau mūsų istorija pateikia baisią statistiką, kiek daug gali trapi moteris ištverti, kai netektys užgriūna tarsi kruša iš dangaus... Gal mano pasakojimai bus girdėti, bet kaip kitaip pagerbti tas Motinas didvyres?“ – retoriškai klausė rašytojas. Jis pateikė keletą pavyzdžių apie tai, koks neišmatuojamas turėjo būti partizanų Motinų, tremčių Motinų, pačių Motinų partizanių ir pokario Motinų skausmas.

Apibendrinimo žodį tarė LML Kauno skyriaus pirmininkė Meilutė Asanavičienė. Ji už nuoširdų darbą dėkojo savo lygos moterims, renginio organizatorėms, įteikdama joms gėlių. Po pranešimų koncertavo Muzikinio teatro solistas Juozas Janušaitis, estrados solistė Rūta Morozovaitė, Aleksoto bendruomenės moterų ansamblis „Versmės“, vadovaujamas Aurelijos Bareišienės, pianinu skambino Muzikos mokyklos moksleivė Ugnė Brilinkevičiūtė, smuiku griežė Aldona Baltrūnienė. Pabaigoje sveikinimo žodį tarė LR Seimo narys Rytas Kupčinskas.

Audronė KAMINSKIENĖ
Autorės nuotr.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: **1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt),**
3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Skelbimai

Gegužės 15 d. (penktadienį) Šakių r. Lekėčių seniūnijoje įvyks Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos paminėjimo šventė „Sakalai parskrido“, skirta žurnalisto, pasipriešinimo okupaciniams režimams veikėjo, žuvusio Rūdšilio girioje prie Lekėčių, Julijono Būtėno 100-osioms gimimo metinėms ir Valkų mūšio 70-mečiui paminėti.

10 val. šv. Mišias už žuvusius partizanus aukos Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas.

12 val. Aistės Smilgevičiūtės ir grupės „Skylė“ akustinis koncertas „Broliai“.

13 val. Suvalkijos 4-osios rinktinės šaulių ir Šakių rajono moksleivių žygis į Valkų kalvas.

14.30 val. žuvusių partizanų kapų lankymas ir pagerbimas Staliorių kapinėse (Lukšių sen.).

16 val. Valkų mūšio 70-mečio paminėjimas Valkų kalvose.

Kviečiame į **Kalniškės mūšio 70-ųjų metinių** minėjimą.

Gegužės 15 d. (penktadienį) Kalniškės mūšio vietoje:

12 val. jaunimo stovykla „Mokausi ginti Tėvynę“ su Lietuvos kariuomenės savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-ąja rinktine.

Gegužės 16 d. (šeštadienį)

Lazdijų Nepriklausomybės aikštėje:

11 val. dviratininkų išlydėtuvės į Kalniškės mūšio vietą (registracija nuo 10.30 val.),

12 val. bėgimo dalyvių startas (registracija nuo 11.30 val.).

Simno miestelyje:

12 val. šv. Mišios Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčioje,

13 val. žuvusių partizanų pagerbimas Simno kapinėse.

Kalniškės mūšio vietoje:

13 val. bėgimo dalyvių ir dviratininkų sutikimas,

13.30 val. jaunųjų šaulių priesaika ir Sausumo pajėgų orkestro koncertas,

14 val. iškilmingas 70-ųjų mūšio metinių minėjimas,

16.30 val. kareiviška košė.

Gegužės 23 d. (šeštadienį) Šilalėje įvyks **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos XII jaunesniosios kartos sąskrydis** bei Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos šventė

10.30 val. – dalyvių registracija Atminimo aikštėje (J. Basanavičiaus g. 1, Šilalė).

11 val. – šv. Mišios Atminimo aikštėje, prie paminklo žuvusiems partizanams atminti. Po pamaldų pagerbsime politinius kalinius, tremtinius ir Laisvės kovų dalyvius, padėsime gėlių ant partizanų kapų.

12 val. – iškilminga dalyvių ir Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono Sausumos pajėgų orkestro eisena į Šilalės miesto pušyną.

13 val. – rikiuotė, šventės atidarymas, sveikinimo kalbos.

13.30 val. – Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono Sausumos pajėgų orkestro koncertas.

14 val. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio mechanizuotojo pėstininkų bataliono programa.

14.15 val. – vaišinsimės kareiviška koše ir arbata.

14.30 val. – sporto varžybos (baudų metimas, virvės traukimas, kariška estafetė, parko tinklinis, galiūnų rungtis, smiginis); karinės technikos ir ginkluotės paroda, dalyvių pavėžėjimas šarvuočiu M113; knygos „Atgiję paminkluose“ pristatymas (parengė Teresė Ūksienė, išleido LPKTS Šilalės filialas); Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento atstovų paskaita apie informacinės erdvės iššūkius Lietuvoje.

16 val. – meno mėgėjų pasirodymas.

17 val. – sporto varžybų nugalėtojų apdovanojimai.

17.30 val. – šventės uždarymas.

Sporto varžybų dalyvius prašome registruotis iki gegužės 15 d. el. paštu: silalessm@gmail.com.

Visais rūpimais klausimais skambinti Loretai Kalnikaitei tel. 8 698 74 182.

Gegužės 8 d. (penktadienį) 15 val. Vytauto Didžiojo karo muziejuje atidaroma stacionari paroda „Šventasis karys. Šv. Jurgis dailės kūriniuose Lietuvoje“. Prieš parodos atidarymą 13 val. Kauno Šv. Jurgio bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios muziejininkams ir parodos svečiams.

Parodos globėjas Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius.

Paroda veiks iki rugsėjo 14 dienos.

Gegužės 22 d. (penktadienį) 9 val. Marijampolės Šv. Mykolo Arkangelo bazilikoje bus aukojamos šv. Mišios už 1948 m. tremtinius, išvežtus iš Marijampolės apskrities Gižų, Šunskų, Antanavo, Pilviškių, Sasnavos, Kazlų Rūdos, Ąžuolų Būdos, Višakio Rūdos, Igliaukos ir kitų kaimų bei miestelių, maklakoviečius, igarkiečius, grįžusius ir likusius ilsėtis Šiaurės Sibiro žemėje.

Gegužės 23 d. (šeštadienį) Panevėžio r. Berčiūnuose rengiamas Krasnojarsko kr. Partizansko r. buvusių tremtinių susitikimas. **11 val.** šv. Mišios Berčiūnų bažnyčioje. Po pamaldų – šventinė popietė. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Teirautis tel. 8 682 52 418 Dalės.

Gegužės 24 d. (sekmadienį) 10 val. Alovės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Varčios miške Kregždės bunkeryje žuvusius partizanus. Po pamaldų važiuosime į Varčią, kur buvusio bunkerio vietoje bus pašventintas atminimo kryžius.

Teirautis tel. (8 5) 275 7546, 8 676 14 042 Vytauto Mačionio.

Užjaučiame

Dėl ilgamečio Lietuvos politinių kalinių sąjungos Raseinių skyriaus pirmininko, politinio kalinio **Viktoro Endriukaičio** mirties nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Mečislovas Lukoševičius
1935–2015

Gimė Tauragės aps. Kaltinėnų valsč. Versmelių k. ūkininkų šeimoje. Už ryšius su partizanais tėvas buvo areštuotas ir išvežtas į Komijos lagerius. 1951 m. mamą su sūnumis išvežė į Irkutsko sr. Bratsko r. Dolgyj Luko kolūkį. 1957 m. Mečislovas grįžo į Lietuvą, apsigyveno pas gimines Akmenės r. Sukūrė šeimą. 1964 m. persikėlė į gimtąjį rajoną. Dirbo Šilalės MSV. Užaugino du sūnus ir dukterį.

Palaidotas Šilalės r. Kaltinėnų parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterį, sūnus, brolį, jų šeimas, gimines ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Aldona Janina Maskolaitytė-Kleinienė
1931–2015

1946 m. buvo areštuota ir kalinta Raseinių kalėjime, išvežta į Komijos Intos, paskui – į Abezės lagerį. 1954 m. grįžo į Lietuvą. 1989 m. kartu su bendraminčiais Jurbarke įkūrė „Tremtinio“ klubą ir subūrė buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorą „Versmė“.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris Aldoną ir Virginiją, sūnų Remigijų ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Justinas Klumbys
1934–2015

Gimė Tauragės aps. Šilalės valsč. Sėdėjimų k. ūkininkų šeimoje. Tėvas buvo miręs. Motiną ir septynis vaikus 1951 m. ištrėmė į Krasnojarsko kr. Nazarovo r. Į Lietuvą šeima grįžo 1956 m. Jonas sukūrė šeimą su Birute Zita Gertmonaite. Užaugino dvi dukteris ir sūnų.

Palaidotas senosiose Šilalės parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris, sūnų, vaikaičius, gimines ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Anelė Liužinaitė-Bagdonienė
1925–2015

Gimė Kėdainių r. Lepšinės k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Kėdainių gimnazijoje. 1948 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Daursko r. Malaškos gyv. Dirbo miško darbus. Į Lietuvą grįžo 1959 m., dirbo ir gyveno Kėdainiuose. Užaugino dukterį ir sūnų.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Jonas Cibas
1928–2015

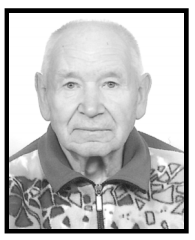

Gimė Baltarusijoje, Globovsko r. Šarabajaus k. Vėliau su šeima persikėlė į Utenos r. Beliakėlio k. Broliui žuvus partizanų gretose, šeima slapstėsi. Joną su seserimi surado Utenos gimnazijoje. 1948 m. buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. Uderenskio r. Rasdolinsko k. Tremtyje sukūrė šeimą su bendro likimo drauge Janina. Ten sulaukė sūnų Algimanto ir Romo. Į Lietuvą grįžo po 10 m. Apsigyveno Anykščių r. Ažuožerių k., sulaukė dar dviejų sūnų – Gintaro ir Žilvino. Buvo aktyvus LPKTS Anykščių filialo narys.

Palaidotas Anykščių r. Pieslių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus, jų šeimas, seseris ir brolį.

LPKTS Anykščių filialas

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė Jolita Navickienė. *Redakcija*: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė. *Maketavo* Ignas Navickas

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 2260 egz.

Kaina 0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.

www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Talka „Tautos kančios“ memoriale

Balandžio 28 dieną LPKTS Kauno filialo nariai susirinko Petrašiūnų kapinėse prie „Tautos kančios“ memorialo.

Tą dieną visi atsinešė kibirėlius, šepečius, skudurus – vyko kasmetinė pavasarinė talka – pasiruošimas Motinos dienai. Visi talkininkai dirbo išsijuosę. Netrukus memorialo kryžiai subaltavo, kaip pavasarį pražydusios obelys, naujumu sublizgo postamentai.

Gražu ir simboliška, kad šioje talkoje jungiasi gamtos nubudimas ir krikščioniška tradicija – prisiminti negrįžusias ir sugrįžusias iš Sibiro platybių mamas, seses, močiutes.

Kitą dieną po talkos visi Kauno filialo nariai ir kauniečiai susirinko į Kauno karininkų ramovės rūmus, kur vyko iškilmingas Motinos dienos minėjimas ir koncertas.

Jūratė ANTULEVIČIENĖ, LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininko pavaduotoja

Jono Sakelio nuotrauka

Talka Šiaulių Ginkūnų kapinėse

LPKTS Šiaulių filialo buvę tremtiniai kiekvienais metais prieš Motinos dieną organizuoja talką Šiaulių miesto Ginkūnų kapinių tremtinių sektoriuje. Nurenkame iš po žiemos susikaupusias šiukšles, pastatome vėjo išvartytas gėles, žvakides. Miesto vadovų rūpesčiu į kapines atvežama juodžemio. Yra kapų, kurių artimųjų jau nėra, todėl prižiūrime bendromis pastangomis. Nors mūsų jėgos vis mažėja, tačiau stengiamės, ir tą atvežtą žemelę kibirėliais, kaip skruzdėlytės, išnešiojome ant kapelių, išlyginome. Vasarą nupjausime žolę, rudenį nugrėbsime lapus.

Motinos dieną daug buvusių tremtinių, jų vaikaičių ateina nusilenkti savo Mamoms, iškentėjusioms Lietuvos skausmą ir dabar besiilsinčioms švenčiausioje Tėviškės žemelėje.

Ginkūnų kapinių tremtinių sektorių dažnai aplanko užsieniečiai, pravažiuojančios ekskursijos, todėl stengiamės, kad jos būtų prižiūrėtos ir tvarkingos.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ, LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė

E. Manovo nuotrauka

Nelaisvėje laisvas žodis

Kunigas Lionginas Kunevičius

(atkelta iš 5 psl.)

Naujoje „Aušroje“ pirmą kartą plačiau atskleista partizanų kovos tema. Straipsnyje „Partizanų kovos Lietuvoje“ (1978, Nr. 11) pateiktos tezės apie partizaninio judėjimo reikšmę. Labai plačiai „Aušroje“ buvo rašoma ir apie dvasinį genocidą: sovietinės valdžios kova su religiniais prietarais, tikinčiųjų persekiojimas, dvasininkų terorizavimas, tautiškumo naikinimas per švietimą, kultūrą, mokslą. Visi „Aušros“ straipsniai, vaizduojantys Lietuvos praeitį, – tai kova su sovietinės istoriografijos falsifikacijomis, pateikiamas platesnis požiūris į Lietuvos istoriją.

Atgimimo Sąjūdis Lietuvoje daug ką pakeitė. „Aušros“, ėjusios be pertraukos trylika metų, leidyba nutrūko, kaip ir kitų pogrindžio leidinių. Ilgametis „Aušros“ redaktorius Lionginas Kunevičius apie šį laiką prasitarė: „Pasijutau kaip bėgikas, baigęs maratono distanciją. Vieną vakarą užsidangstęs langus verkiau...“ Gal tai buvo džiaugsmo ašaros? Juk visą laiką buvo persekiojamas KGB, tačiau nė karto į jų nagus nepakliuvo. Kunigas Lionginas Kunevičius mokėjo išlaikyti paslaptį, nes kas yra „Aušros“ redaktorius, nežinojo nei kurjeriai, kurie atnešdavo ir išgabendavo rašinius, nei giminės, nei artimieji. Net pasikeitus istorinėms aplinkybėms dar ketverius metus slėpė šį savo darbą.

1992 metais Vytauto Didžiojo universitete Kaune buvo paminėta „LKB Kronikos“ dvidešimties metų sukaktis. Vyskupas Sigitas Tamkevičius, buvęs šio leidinio ilgametis redaktorius, prisimindamas tą laiką pristatė tuo metu ėjusį ir kitą pogrindinį leidinį „Aušra“, kurį redagavo Lionginas Kunevičius. Kone porą dešimtmečių kunigo Liongino Kunevičiaus kruopščiai saugota paslaptis buvo taip netikėtai atskleista girdint daugybei žmonių, o svarbiausia – pačiam „Aušros“ redaktoriui.

Prasmingi istoriko R. Vėbros žodžiai, pasakyti apie J.Basanavičiaus „Aušrą“, minint leidimo 100 metų sukaktį, labai tinka ir Liongino Kunevičiaus redaguotai „Aušrai“: „Laiminga tauta, kuri ir nelaisvėje būdama turi laisvų sūnų“. Lietuvių tauta yra viena iš tų laimingųjų, nes gūdžiausiais carinės ir sovietinės okupacijos metais turėjo pasišventusių sūnų ir dukterų, kurie laisvu žodžiu ją kėlė ir budino.

Elvyra BILIŪTĖ-ALEKNAVIČIENĖ

Pakruojo rajono tremtinių viešnagė Vilniuje

Sausio 13-osios aukas pagerbėme Antakalnio kapinėse

Balandžio 25-osios rytas nušvito visomis pavasario spalvomis. Nurimo kasdien siautęs šiaurės vėjas. Pasirodė linksmai šviečianti saulutė. Ši diena buvo tarsi Dievo siunčiama dovana į kelionę išsiruošusiems senjorams – Pakruojo filialo buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams bei jų šeimų nariams.

50 vietų AB „Pakruojo autotransportas“ autobusas (vairuotojas Romas Rumbauskas) pilnutėlis išriedėjo į Vilnių. Ši išvyka organizuota pagal projektą „Lietuvos istorijos pėdsakais“, iš dalies finansuotą iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos programos „Remti vyresnio amžiaus žmonių veiklą“.

Pakeliui gėrėjomės atgimstančia gamta, besiskleidžiančiais beržų lapeliais, žaliuojančiais javų laukais, gimtosios šalies kloniais bei kalneliais. Didėjant metų naštai, vis rečiau išvykstame iš savo namų, ypač tie, kuriems likimas lėmė likti vienišiems arba kurių vaikai bei vaikaičiai uždarbiauja užsienyje ar gyvena didžiuosiuose šalies miestuose.

Vilnius visų pirma mūsų akis nudžiugino žydinčiu sakurų sodu. Nepabėgiojome po jį – tik pasigėrėjome lėtai važiuodami autobusu. To mums pakako. Prie Valdovų rūmų mus pasitiko šių rūmų darbuotojas Egidijus Ožalas, buvęs pakruojietis. Kadangi mūsų buvo penkiasdešimt, pasidalijome į dvi grupes, turėjome du ekskursijos vadovus: Egidijų Ožalą ir Donatą Jokūbaitį. Abu – Lietuvos istorijos žinovai, Tėvynės patriotai. Pora valandų Valdovų rūmuose praskriejo nepastebimai.

Po ekskursijos dalis pasukome į Bernardinų sodą, kiti sėdome į autobusą ir pasukome į Antakalnį. Ten pagerbėme Sausio 13-osios didvyrių atminimą, aplankėme mylimų rašytojų, menininkų ir kitų įžymių mūsų šalies veikėjų amžinojo poilsio vietą.

Vakare pasukome į Operos ir baleto teatro rūmus ir gėrėjomės G. F. Hendelio oratorija „Aleksandro puota“, Juozo Statkevičiaus sukurtais kostiumais, suknelėmis.

Dėkojame LPKTS valdybai, ypač valdybos pirmininkės pavaduotojai O. A. Tamošaitienei, kad galėjome prasmingai praleisti laiką, pagilinti žinias.

Zita VĖŽIENĖ, LPKTS Pakruojo filialo pirmininkė

Autorės nuotrauka